

“El català fa nosa al PP”

Damià Pons, membre de l'executiva del PSM, va ser durant els quatre anys del Pacte de Progrés (1999-2003) conseller d'Educació i Cultura, màxim responsable de la normalització lingüística del català en general i a l'ensenyament en particular. En aquesta entrevista contesta les tesis lingüístiques que promou l'actual Govern del PP.

El Govern assegura que Som Ràdio era il·legal i impossible de legalitzar...

—Era possible mantenir-la en una situació d'alegalitat, a l'espera d'aconseguir una freqüència radiofònica. No hagués passat res. No era molt diferent, per exemple, del cas que ara afecta el canal de notícies de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Això de la manca de legalitat que addueix el Govern és una excusa de mal pagador que amaga la voluntat d'eliminar un mitjà que, com que tenia un comportament lingüístic normalitzat, era trampolí per a la producció musical pròpia de Balears, iniciativa de l'anterior Govern, i com que l'actual Govern no creu gens en els mitjans de comunicació en català, els molestava, per això l'han eliminada.

—Què en pensa, de donar automàticament el nivell C de català als al·lots que superin l'educació secundària obligatòria (ESO)?

—Podria ser natural en una societat que lingüísticament estigués normalitzada, en què els estudiants que cursen l'ESO gaudissin d'una presència omnipresent de la llengua pròpia del territori. El que passa, emperò, és que per a aquests alumnes, en molts casos, l'únic espai de contacte que tenen amb el català és el de l'escola, perquè viuen en barriades castellanoparlants, perquè només miren televisió en castellà, llegeixen els còmics en castellà, la vida de lleure és absolutament tota en castellà... Tot això produeix

un dèficit en formació escolar en llengua catalana. Per una altra banda, tothom sap que a l'escola no sols s'avaluen coneixements, també es valoren actituds, esperit de treball, variables d'aprenentatge progressiu... I tot això condueix a la valoració final de cada alumne. La Junta Avaluadora de Català, en canvi, avalua estrictament coneixements; per tant, no és equiparable al tipus d'avaluació escolar. En aquest context, donar com a equivalent al nivell C el nivell d'aprenentatge de català adquirit durant l'ESO és una manera de menysvalorar la llengua catalana i, implícitament, de llançar la idea que no és necessari utilitzar-la amb el nivell de correcció que en una societat culta s'hauria de requerir.

—El Govern diu que a Catalunya es fa i no passa res.

—D'entrada s'ha de dir que no tot el que es fa a Catalunya és sempre encertat, i, des del meu punt de vista, això no ho és. Això a banda, hi ha una diferència substancial. A Catalunya, socialment i institucionalment, s'ha apostat més fort per la normalització: hi ha mitjans de comunicació en català que gairebé arriben a totes les cases cada dia, s'ha fet ensenyament en català molt abans que no a Balears, etc. I tot això, lògicament, dona un nivell de coneixement major de català, també a les escoles.

—La llibertat dels pares d'elegir la llengua en el primer aprenentatge, llegir i escriure, també és una fita per a l'actual Govern

"Durant els meus quatre anys de conseller d'Educació i Cultura no hi va haver ni una sola protesta de pares d'alumnes [per qüestions de la política lingüística]."

—Quan el PP parla del binomi educació i llengua, sistemàticament fa trampa. Perquè no es pot agafar, com fa, un article de la llei de normalització lingüística, aïllar-lo dels altres i treure'n conclusions generals. L'article 18 d'aquesta llei diu que els pares tenen dret a triar la llengua en el primer ensenyament, però aquest article no existeix tot sol, sinó que s'ha de conjugar amb tots els altres i amb tota l'altra legislació educativa i lingüística. Per exemple, l'article 1.2 b) diu que un dels objectius bàsics ha de ser el d'assegurar l'ús progressiu del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament; o l'article 22.3, que diu clarament que els alumnes no poden ser separats en centres diferents per raó de llengua... A més, s'ha de tenir en compte l'aplicabilitat pràctica de les mesures que es decideixen en relació amb els recursos

disponibles —professorat, espais...—. I una qüestió importantíssima: a les Balears d'ara mateix, la llengua a l'escola, des del punt de vista moral i de conveniència civil, ha de servir per a crear cohesió i integració, i no segregació de la comunitat per raons de llengua. I és dins aquest context que s'ha d'entendre i interpretar l'article 18. Per tant, quan el PP aïlla l'article 18 de tots els altres, fa trampa.

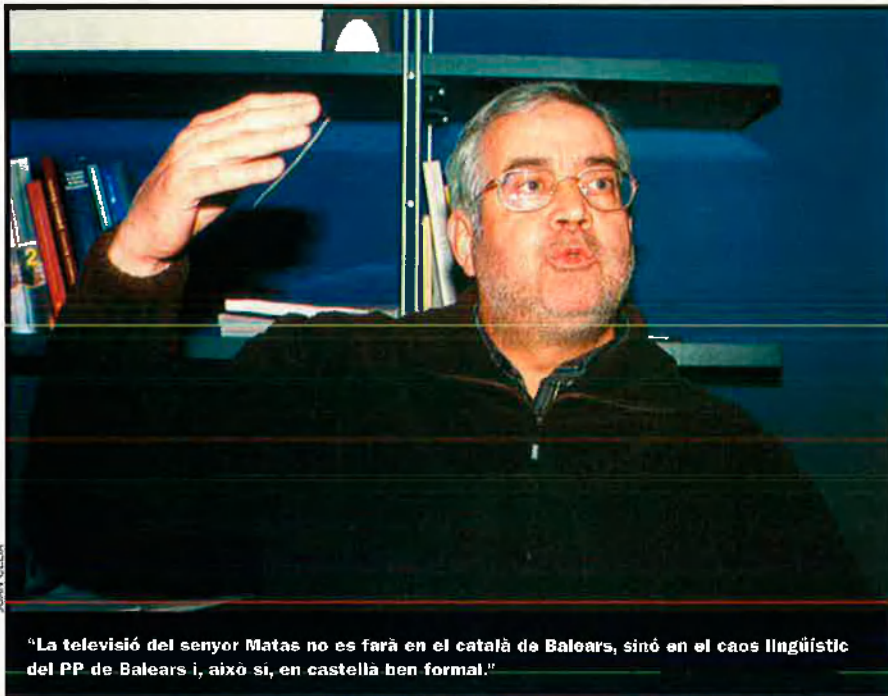
—L'executiu diu que, com que vol preservar la màxima llibertat, es consultarà a tots els pares —i no sols els consells escolars— la possibilitat que cada centre augmenti el nivell d'ensenyament en català per sobre del mínim fixat legalment del 50%.

—És pura demagògia. El Govern té dret a posar el mínim, com és el cas, del 50% en català, però ara ens diu que per arribar, posem per cas, al 75%, han de ser els pares qui ho deci-

deixin. Per què per al 75% i no per al 50%? És absurd. Però més enllà d'això, la llei orgànica de qualitat de l'ensenyament, la LOCE, diu clarament que el projecte educatiu de cada centre, dins del qual hi ha el projecte lingüístic, és responsabilitat del centre mateix. És una contradicció i, a més, no és operatiu. No és més que donar peixet als possibles ciutadans desinformats que tenen una actitud primària carregada de prejudicis contra el català.

—Una raó que s'argumenta és que molts pares protesten per aquest model amb "massa" català que vostè va representar, com proven les protestes davant del Defensor del Poble.

—Mentida. Durant els quatre anys que jo vaig ser conseller d'Educació i Cultura no hi va haver ni una sola protesta de pares. Repetesc: ni una. Sí que n'hi hagué alguna de professors,

JOAN GELÀ

"La televisió del senyor Matas no es farà en el català de Balears, sinó en el caos lingüístic del PP de Balears i, això sí, en castellà ben formal."

però de pares, ni una. On són les protestes? Que les mostrin. És igual que el que ha dit el conseller Fiol, que hi ha al·lots que acaben l'ensenyament obligatori sense conèixer bé el castellà. Que el mostri, aquest famós al·lot que ningú no ha vist mai. El que molesta als senyors Fiol i Matas és que d'ençà que hi ha ensenyament en català, aquest no ha reulat mai, sinó al contrari: cada cop hi ha hagut més centres que l'han aplicat. Sempre s'ha avançat amb absoluta conformitat de pares i mares perquè els mestres els han demostrat que això només té repercussions positives per als seus fills i filles. El curs 2002-2003 hi va haver dinou centres concertats que iniciaren una línia de lectoescriptura en català a tres anys, amb la intenció d'ampliar-la. Entre aquests centres hi havia la Puresa, la Salle... Aquest era el bon camí. I s'anava recorrent a partir de la voluntarietat dels implicats.

—Segons l'actual conseller, durant el seu mandat al capdavant de la Conselleria s'anorreaven les modalitats ofegant-les sota un estàndard massa, diguem-ne, "catalanista".

—El conseller podria invertir una mica de temps a mirar què es va fer en els quatre anys anteriors a la seva Conselleria quant a la promoció de lí-

nies d'ajut per a material escolar que incorporen, naturalment, les modalitats. Els darrers quatre anys vam examinar tot el material que els mestres havien elaborat personalment per a ús del seu centre, seleccionarem el més interessant i el convertirem en material editat per a ús de tothom. En aquest material amb freqüència s'hi pot veure l'ús escrit de la llengua oral per a les primeres edats; això vol dir, per exemple, utilitzar l'article salat amb completa normalitat. Després, amb naturalitat, es desemboca progressivament cap a l'estàndard. És a dir, què queda de conclusió? Que això de l'ús de les modalitats que diu repetidament el PP no és més que el fantasma que periòdicament empra per insinuar que ells són autònoms de l'àmbit lingüístic global, el qual suposen monopolitzat per Catalunya. No és res més que la manifestació de prejudicis en contra de la unitat lingüística. I a la vegada, una manifestació d'incultura lingüística perquè en totes les llengües del món a l'escola i a la societat es coneixen els diversos registres de l'idioma. M'agradaria saber per què el PP no es preocupa gens per les modalitats andaluses del castellà i, en canvi, sembla preocupar-se tant per les modalitats del català al País

Valencià i a les Illes Balears. En fi, és patètic.

—El Govern ha anunciat, també, la immediata posada en marxa de la televisió autonòmica bilingüe. En castellà i en modalitats. Què li sembla?

—Que serà un caos lingüístic. No pot ser d'altra manera. Miri, quan se sent parlar de modalitats, a vegades pot parèixer que es parla d'una expressió lingüística natural, fàcil, que no té complexitat. Mentida o absoluta ignorància. A les Illes, a dins de cadascuna i entre si, hi ha diferències notables en el parlar dialectal, i no s'ha d'oblidar que no és gens fàcil un ús correcte del dialectal. Qualsevol estàndard de qualsevol llengua del món es crea per facilitar la materialització gràfica i fonètica de la llengua parlada, cosa que ara ens diu el Govern que no vol fer amb aquesta televisió. En resum, la televisió del senyor Matas no serà una televisió feta en el català de Balears, sinó en el caos lingüístic del PP de Balears i, això sí, en castellà ben formal. Aquesta televisió naixerà tarada. Jo som partidari d'una televisió autonòmica de Balears, fins i tot d'aquesta, perquè, encara que estigui tarada, no renunciï a transformar-la, ja sigui a través d'un canvi de Govern o per pressió social, però està clar que dol veure que naixerà així sobretot per una raó, per damunt de la demagògia populista de les modalitats: per la raó dels compromisos amb productores madrilenyes que necessiten col·locar els seus materials, per això l'ús del castellà. Serà una televisió amb rendiment zero per a la cultura i llengua pròpia de les Balears.

—El PP assegura que no hi ha cap voluntat d'anorrear el català, sinó tot al contrari.

—Som un país que té una desgràcia terrible. Arrossegam problemes i polèmiques estèrils *ad infinitum*, sense resoldre'n mai cap definitivament. Supòs que és propi de països que són subalterns, dependents, sense capacitat d'articular consensos de fons sobre les qüestions d'interès públic entre els diversos sectors socials i polítics. Segurament perquè una part d'aquests sectors estan més interes-

sats a afeblir el propi cos social que en cap altra cosa. El tema lingüístic és una batalla ideològica del PP. Històricament, el PP havia practicat a Balears un menfotisme absolut durant els anys de Gabriel Cañellas. Què ha canviat? Doncs que l'actual elit dirigent del PP menysprea profundament el català. No el consideren important, no es creuen que sigui una llengua capaç de tenir un ús cultural i social normalitzat. La perceben com una molèstia i un inconvenient per a les seves bases immigrades i per a les elits funcionaries arribades de fora que passen a ser residents de les Illes. El català fa nosa al PP. En aquest context, les mesures anunciades són un missatge clar: fan el que sigui necessari en contra d'allò que feien els que, suposadament [el Pacte de Progrés], volien "imposar" el que ells consideren una nosa: el català. D'altra banda, provoquen els nouvinguts —uns 20.000 amb dret a vot en els darrers quatre anys— dient-los que el català és, per a ells, una nosa. Es presenten com els seus alliberadors. Així, pretenen que els factors econòmics o socials que podrien dur aquests ciutadans a fixar-se en altres opcions polítiques quedin tapat per la falsa polèmica que ha creat el PP i que, per aquesta mateixa raó, el puguin acabar veient com la "solució" que els convé.

—S'apunta, doncs, a la crítica al PP per provocador?

—Provocador i més. El PP sap que la integració lingüística genera cohesió social. El PP desitja que el poble de les Illes Balears —com els del País Basc, Catalunya i del País Valencià, aquest darrer n'ha estat una mica el laboratori— estigui al més poc cohesionat possible. Perquè si un poble no està cohesionat socialment és molt més fàcil conduir-lo, a cops d'omnipresència mediàtica, cap allà on es vol. En una societat descohesionada, un partit de dreta populista, com és el PP, és el que en pot sortir més beneficiat, ja que llança missatges molt elementals, mentiders la majoria de vegades, però que, repetits fins a l'infinit, són capaços d'enlluernar i seduir sectors importants de la població

JOAN CELJA
"El PP vol que el poble de les Illes Balears estigui al més poc cohesionat possible."

desarrelada que s'ha quedat sense referències pròximes, les quals són substituïdes per les referències mediàtiques, controlades pel PP i pels seus amics. És, tot plegat, una democràcia de tan baixa qualitat moral que fa vomitara.

—Canviem de tema. Passem a les eleccions generals. Com a membre de l'executiva del PSM, com avalua les opcions que té la coalició progressista de la qual en fa part el seu partit juntament amb EU, Els Verds i ERC?

—Aquesta coalició té un mèrit previ molt important. Intenta evitar un problema que es produïa sempre en les eleccions generals a Balears, com és que hi havia un percentatge molt alt d'electors que es quedaven sense representació. Possiblement no hi hagi cap altra comunitat autònoma a tot l'estat on un 12%, 13% o 14% de votants [que és la suma aproximada de PSM, EU, Els Verds i ERC el 2000] quedassin sense representació perquè les opcions triades no aconseguien escó a Madrid. Per tant, la Coalició millorarà la representació democràtica de les Balears en el Congrés, si s'assoleix, és clar, el diputat, cosa que crec perfectament factible perquè només repetint el suport que tenguérem per

separat ara fa quatre anys, entorn de 50.000 vots, obtindríem l'escó.

—No són forces molt diferents les dues més grans, PSM i EU?

—És cert que PSM i EU, més enllà que un sigui un partit sobirà i l'altre estigui inclòs dins una força estatal, poden semblar molt diferents, però en realitat no tenim grans divergències de programa. Tenim moltes coincidències. Ara, tenim electorats socialment i culturalment diversos i per ventura per això hi ha gent que s'ha sentit despistada, per la coalició. Però no és dolent, perquè amb aquesta candidatura podem unir aquests dos electorats aparentment tan allunyats. I per aquí hi ha la força potencial. Per això aquesta candidatura, que en principi pot semblar entre dos mons impossibles de conciliar, el d'EU i el del PSM, pot simbolitzar la voluntat de fer encaixar en un projecte polític la diversitat realment existent a les Balears, una diversitat que hem d'orientar cap a un projecte de futur caracteritzat per la cohesió i la integració. En benefici del país, treballem perquè aquesta cohesió i integració sigui possible. Tots els partits que formen la candidatura Progressistes de Balears coincidim en la necessitat de més autogovern, de més protecció del territori, de més normalització lingüística, de més llibertats públiques i més drets socials, de millor finançament per a les Illes Balears, etc. I també coincidim en la necessitat d'alliberar-nos del PP. Volem respirar. La coalició és una combinació vàlida que personifiquen els dos primers candidats: Nanda Ramon [PSM], una professora de català identificada sobretot com a nacionalista, i Manuel Cámara [EU], un sindicalista d'origen peninsular que, tot i intentar-ho, no ha acabat de ser capaç mai de parlar en català. I, i pel que respecta al PSM, al capdavant és la manera d'enviar un diputat nacionalista a Madrid, que crec que pot ser una bona manera de reanimar el nacionalisme, que va quedar una mica tocat amb les passades eleccions autonòmiques.

Miquel Payeras